

PARAIŠKŲ IR ATASKAITŲ TEIKIMO ELEKTRONINĖ SISTEMA

Reikminių tyrimų temos pasiūlymai

PASIŪLYMAS DĖL REIKMINIŲ TYRIMŲ TEMOS

1. DUOMENYS APIE PATEIKĖJĄ	
1.1. Institucijos pavadinimas	Krašto apsaugos ministerija
1.2. Institucijos atstovas, įgaliotas spręsti su teikiamu temos pasiūlymu susijusius klausimus:	
pareigos	Karo tarnybos ir personalo departamento direktorius
vardas	Ramūnas
pavardė	Švažas
telefonas	+370 659 22 035
el. paštas	ramunas.svazas@kam.lt

2. TEMOS PASIŪLYMO APRAŠYMAS

2.1. Temos pavadinimas	
Personalo pritraukimo į profesinę karą tarnybą veiksniai: paskatos, motyvai, potencialūs kandidatai ir vertės pasiūlymas	
2.3. Tyrimų trukmė	
Tyrimų, reikalingų problemai išspręsti, trukmė	12 mėn.
2.5. Temos (problemos) svarba valstybei ir visuomenei	
<i>Aprašoma sprendžiama problema, nurodomos esminės jos priežastys, jei reikia, palyginant Lietuvos padėtį aptariamu klausimu su kitomis Europos Sąjungos valstybės narėmis, pateikiama informacija apie institucijos praktikoje kylančių problemų mastą, situacijos analizė; vadovaujantis turimais įrodymais ir duomenimis (kiekybiniais rodikliais) pagrindžiamas problemos aktualumas ir realus mokslu grįstų sprendimų poreikis (ne daugiau kaip 4000 spaudos ženklų)</i>	
Pastarųjų metų įvykiai rodo vis didėjantį kariuomenės vaidmenį. Pirmiausia, prisidedant prie ekstremaliųjų situacijų valdymo, pvz., reaguojant į COVID-19 pandemiją, kai kariai nuolat teikė paramą valstybės institucijoms, ypač Nacionaliniam visuomenės sveikatos centrui (toliau – NVSC), arba sprendžiant su neteisėta migracija susijusius iššūkius Baltarusijos pasienyje, kur jie iki šiol teikia pagalbą Valstybės sienos apsaugos tarnybai (toliau – VSAT). Be to, Rusijos karas prieš Ukrainą ir pasikeitusi saugumo situacija regione kelia grėsmę Lietuvos nacionaliniam saugumui (Grėsmių nacionaliniam saugumui vertinimas,	

2023), todėl dar labiau rodo poreikį didinti kariuomenės pajėgumus ir dydį. Taigi, kariuomenė turi sėkmingai derinti taikos palaikymo užduotis talkindama kitoms valstybės institucijoms ir kartu palaikyti aukštą kovinės parengties būklę.

Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos 2019–2028 m. personalo plėtros plane, patvirtintame 2019 m. birželio 5 d. Lietuvos Respublikos nutarimu Nr. 536 „Dėl Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos 2019–2028 m. personalo plėtros plano patvirtinimo“ iki 2031 metų profesinės karo tarnybos karių (toliau – PKT) skaičių planuojama padidinti 25 proc., tačiau jau dabar matoma, kad reali situacija neatitinka šių planų ir siekių. Analizuojant 2019–2022 m. situaciją, matoma, kad nors plane numatyta kasmet didinti PKT karių skaičių nežymiai (skirtingais metais įvairiai – nuo mažiausiai 2 proc. iki daugiausiai 5 proc.), tačiau kyla rizikų neįgyvendinti strateginių siekių.

Palyginimui:

2019 m. plane numatyta 10 920 PKT karių, buvo 10 729 PKT kariai (skirtumas: -191);

2020 m. plane numatyta 11 430 PKT karių, buvo 11 168 PKT kariai (skirtumas: -262);

2021 m. plane numatyta 11 940 PKT karių, buvo 11 501 PKT kariai (skirtumas: -439);

2022 m. plane numatyta 12 190 PKT karių, buvo 11 545 PKT kariai (skirtumas: -645);

2023 m. plane numatyta 12 460 PKT karių, o iki 2023-08-01 buvo 11 733 PKT kariai (kol kas skirtumas: -727).

Pastarųjų metų PKT karių kaitos tendencijas taip pat atspindi priimtų ir tarnybą palikusių karių santykis, kuris rodo, kad nuo 2021 m. daugėja išeinančiųjų ir artėjama prie ribos, kai priimtųjų skaičius ne padės didinti personalą, bet tik kompensuos jo netekimą. Palyginimui: 2020 m. į PKT buvo priimti 866 kariai, atleista/nutraukta sutarčių per metus – 427; 2021 m. – priimta 1 000, atleista/nutraukta sutarčių – 667; 2022 m. – priimta 843, atleista/nutraukta sutarčių – 799, 2023 m. sausio-liepos mėn. priimta 604, atleista/nutraukta sutarčių – 416. PKT karių kaitos tendencijoms didelę įtaką daro ne tik bendrieji personalo kaitai svarbūs veiksniai, kaip demografija ir padėtis darbo rinkoje, bet ir tie, kurie būdingi išimtinai karinei tarnybai – tarnyba reikalauja didelio fizinio pasirengimo ir ištvermės, kariai gali patirti psichologinį stresą dėl ilgų išsiskyrimų su šeima ir artimaisiais, taip pat dėl rizikos būti sužeistiems ar net žūti.

Vis tik, išsamūs moksliniai tyrimai, kurie identifikuotų PKT karių kaitos ir pritraukimo į PKT problemas nebuvo atlikti. Karinės tarnybos specifiškumas reikalauja personalo stygiaus klausimą nagrinėti konkrečiai karinės organizacijos kontekste, tačiau tuo pačiu moksliniais tyrimais pagrįsti sprendimai tikėtina galėtų būti taikomi ir kitose valstybei svarbiose srityse, pvz. sprendžiant policijos pareigūnų, priešgaisrinės tarnybos ir kitų kritinių veiklos sričių specialistų nepakankamumo problemą.

Šiuo metu karinio personalo trūkumas kelia rimtų iššūkių kariuomenės funkcijų įgyvendinimui ar tai būtų valstybės teritorijos karinė apsauga ir gynyba, dalyvavimas tarptautinėse taikos operacijose ar parama kitoms valstybės institucijoms. Susiklosčiusi situacija kelia tiesioginę grėsmę Lietuvos nacionaliniam

saugumui ir tuo pačiu visuomenės gerovei, todėl mokslu grįsti sprendimai padėtų praktiškai spręsti šią problemą ir tokiu būdu prisidėtų prie strategiškai svarbių nacionalinio saugumo klausimų.

2.6. Spręstini institucijos, teikiančios temos pasiūlymą, uždaviniai

Nurodoma, kokius uždavinius institucija tikisi išspręsti savo reguliavimo sferoje, pasinaudodama gautais tyrimų rezultatais, įsivertinama, kad uždaviniams išspręsti būtini moksliniai tyrimai, detalizuojamos tikslinės visuomenės grupės ir (ar) kiti naudos gavėjai, nurodoma, koks numatomas tokių sprendimų poveikis jiems (ne daugiau kaip 2000 spaudos ženklų)

Spręstini uždaviniai, susiję su personalo pritraukimu ir išlaikymu:

1. Identifikuoti PKT karių personalo formavimo iššūkius esamoje demografinėje situacijoje ir nustatyti konkurencines sritis ir institucijas, darančias įtaką tikslinio potencialaus kandidato į PKT pasirinkimui tarnauti Lietuvos kariuomenėje (toliau – LK).
2. Nustatyti procesinius trikdžius priimant ir išlaikant PKT karius LK.
3. Nustatyti atleidžiamų PKT karių motyvus ir veiksnius (priežastis) palikti tarnybą LK, įvertinti bendrųjų ir kariuomenei specifinių veiksnių įtaką sprendimui palikti tarnybą.
4. Ištirti priimamų į PKT karių motyvus ir veiksnius (paskatas) tarnauti LK.
5. Apibrėžti tikslinio potencialaus kandidato į PKT portretą ir jam aktualų (išsiskiriantį iš kitų) vertės pasiūlymą tarnauti LK.

Sprendžiant uždavinius turi būti pasitiekta PKT karių priėmimo ir atleidimo procesų KAS analizė, fokusuotos grupės, sudarytos iš priimamų ir atleidžiamų karių, potencialių kandidatų į PKT apklausa išorėje pagal kriterinę atranką ir kiti tyrimų metodai.

Naudos gavėjai:

1. Tiesioginiai (politikos formavimas, veiksnių pagal tyrimo duomenis įgyvendinimas):
 - 1.1. Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija.
 - 1.2. Lietuvos kariuomenė.
 - 1.3. Kitos KAS institucijos (žvalgyba ir pan.).
2. Netiesioginiai (užtikrintas saugumas ir stipresnė partnerystė gynybos srityje):

2.1. Lietuvos Respublikos gyventojai.

2.2. Transatlantinės kolektyvinės gynybos sistemos partneriai.

2.7. Temos sąsajos su strateginiais valstybės dokumentais

Pateikiamos nuorodos į atitinkamus strateginius valstybės dokumentus, pridedami komentarai ir kita susijusi informacija (ne daugiau kaip 2000 spaudos ženklų)

Tema atitinka strateginius valstybės tikslus, uždavinius ir prioritetus, susijusius su:

- tarptautinio, regioninio ir nacionalinio saugumo užtikrinimu (Lietuvos nacionalinio saugumo strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. gegužės 28 d. nutarimu Nr. IX-907 (Lietuvos Respublikos Seimo 2021 m. gruodžio 16 d. nutarimo Nr. XIV-795 redakcija); Lietuvos Respublikos karinė strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro 2016 m. kovo 17 d. įsakymu Nr. V-252 „Dėl Lietuvos Respublikos karinės strategijos patvirtinimo“);
- nacionalinių gynybos pajėgumų stiprinimu (Krašto apsaugos sistemos plėtros programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2006 m. liepos 4 d. nutarimu Nr. X-743 (Lietuvos Respublikos Seimo 2018 m. gruodžio 20 d. nutarimo Nr. XIII-1825 redakcija);
- Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos personalo plėtra (Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos 2019–2028 m. personalo plėtros planas, patvirtintas 2019 m. birželio 5 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 536 „Dėl Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos 2019–2028 m. personalo plėtros plano patvirtinimo“);
- subalansuotu karių skaičiaus didinimu, jų tarnybos sąlygų gerinimu ir rūpinimusi jų gerove (Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro valdymo sričių 2023–2025 metų strateginis veiklos planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro 2023 m. kovo 6 d. įsakymu Nr. V-180 „Dėl Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro valdymo sričių 2023–2025 metų strateginis veiklos plano patvirtinimo“).

2.8. Neatidėliotino problemos sprendimo poreikio pagrindimas

Pagrindžiama, kodėl problemą reikalinga spręsti skubiai; jei problema atitiktų itin skubių reikminių tyrimų pobūdį (ekstremalios situacijos valstybėje keliama iššūkiai ir pan.), tai argumentuojama (ne daugiau kaip 2000 spaudos ženklų)

Atsižvelgiant į pastaruoju metu susidariusią geopolitinę padėtį, išryškėjusią krašto apsaugos ir gynybos svarbą, PKT karių personalo pritraukimas ir išlaikymas yra itin svarbus siekiant užtikrinti valstybės ir jos piliečių saugumą, o taip pat – išlaikyti Lietuvos kaip patikimos partnerės reputaciją tarptautinėje erdvėje.

Delsiant spręsti PKT karių personalo pritraukimo ir išlaikymo problemas, ateityje gali kilti realių grėsmių Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui.

Profesionalus personalas yra viena svarbiausių modernios valstybės ginkluotųjų pajėgų dalis, todėl jo skaičiaus didinimas turi vykti nuosekliai, kartu su infrastruktūros išplėtimu bei ginkluotės atnaujinimu.

2.9. Laukiami reikminių tyrimų projekto rezultatai, nurodant rezultatų formą

Nurodoma, kokių rezultatų institucija tikisi iš projekto ir kokia forma šie rezultatai turėtų būti pateikti (studija, praktinės rekomendacijos, metodikos padėčiai tam tikroje srityje įvertinti ir prognozuoti, priemonės, modeliai, scenarijai, tinklai, naujos technologijos, nauji metodai ir pan.) (ne daugiau kaip 2000 spaudos ženklų)

Tikimasi, kad šis kompleksinis tyrimas atskleis tiek demografines-sistemines problemas ir iššūkius, tiek tikslinių auditorijų elgseną bei bendras socialines tendencijas.

Laukiami tyrimų rezultatai:

1. Pateikta atliktų tyrimų ataskaita, kurioje pateikti įgyvendintų tyrimo uždavinių, susijusių su personalo pritraukimu ir išlaidų, rezultatai.
2. Parengtos praktinės rekomendacijos dėl personalo pritraukimo į PKT, skirtos Krašto apsaugos ministerijai, Lietuvos kariuomenei ir kitoms suinteresuotoms KAS institucijoms.

2.10. Kita svarbi informacija

(ne daugiau kaip 1000 spaudos ženklų)

Kadangi tyrimas susijęs su strategine valstybės sritimi – gynyba, jo duomenys turėtų būti konfidencialūs, apsaugoti ir viešai neprieinami. Viešai prieinami gali būti tie projekto rezultatai, kurie atspindi apibendrintus duomenis mokslo bendruomenei.